

บทที่ ๔

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของแนวคิดและกลวิธีการแสดงแนวคิดของเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิด ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารและหนังสือพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๕ โดยเริ่มจากการนิยามความหมายของเรื่องสั้น การกล่าวถึงกลวิธีการแต่งเรื่อง และความเป็นมาของเรื่องสั้นไทยก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยสรุป หลังจากนั้นจึงเริ่มสำรวจสภาพทั่วไปของการเสนอเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๕ ในด้านแหล่งพิมพ์ นักเขียน และความแพร่หลายของเรื่องสั้นไทย ซึ่งพบว่าเรื่องไทยเป็นรูปแบบทางวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากผู้อ่านค่อนข้างสูง ประมาณว่าช่วง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๕ มีเรื่องสั้นตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ (เช่น ประชาชาติ ประมวลวัน ศรีกรุง สยามนิกร สุภาพบุรุษ ฯลฯ) และวารสาร (เช่น ประชาชาติรายสัปดาห์ ประมวลสาร วัฒนานุกูล ผู้นำ ไทยเชชม ฯลฯ) นับพันเรื่อง แม้ว่ายังไม่มียกเขียนเรื่องสั้นที่โดดเด่นเป็นพิเศษ แต่ก็มียกเขียนเรื่องสั้นหลายท่านที่สมควรได้รับการกล่าวขาน เช่น มาลัย ชูพินิจ ไม้ เมืองเดิม ยายขอบ ม.ล.ณอาน อิศรศักดิ์ ณ อยุธยา เป็นอาทิ ต่อจากนั้นจึงกล่าวถึงลักษณะของเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๕ โดยแบ่งเรื่องสั้นไทยออกเป็น ๔ กลุ่มตามลักษณะเด่นขององค์ประกอบในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง ดังนี้คือ กลุ่มเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิด กลุ่มเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอโครงเรื่อง กลุ่มเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอตัวละคร และกลุ่มเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอบรรยากาศ

จากการศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ในเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๕ พบว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับความรักปรากฏมากที่สุดรองลงมาได้แก่แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง ครอบครัวชีวิต ค่านิยมในสังคม สังคมและการเมือง ตามลำดับ ลักษณะเด่นของแนวคิดเกี่ยวกับความรักคือนักเขียนได้ให้ความสำคัญกับความรัก ในฐานะเป็นความรู้สึกที่มีคุณค่า และในฐานะเป็นความรู้สึกและเสรีภาพส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น แต่การเสนอให้ความรักยอมจำนนต่ออุปสรรค เช่น ประเพณีคลุมถุงชน อำนาจของเงินตรา ก็มีอยู่มากและปรากฏชัดเจนเช่นกัน การเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความรัก จึงมีลักษณะของการเสนอความหลากหลายของปัญหา รัก ความ

หลากหลายของสถานการณ์ เหตุการณ์ ความหลากหลายของความรู้สึกของตัวบุคคลเสีย เป็นส่วนใหญ่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเป็นกุลสตรี แม่ศรีเรือน การเป็นช่างเท้าหลัง แนวคิดส่วนใหญ่จึงออกมาในลักษณะของการต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่ทำให้ผู้หญิงฟุ้งเฟ้อและเสียคนได้ง่าย อย่างไรก็ตาม สถานภาพของผู้หญิงหรือภรรยาส่วนหนึ่งก็ดีขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นคนมีเหตุผล เด็ดเดี่ยว ขยันขันแข็งมักจะได้รับการยอมรับนับถือจากฝ่ายชายหรือสามี แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวมักให้ความสำคัญกับ เสถียรภาพของครอบครัว ความรักของแม่ ความกตัญญูของลูก แนวคิดเกี่ยวกับชีวิต และ ความเชื่อ แสดงให้เห็นความคิดที่ยึดมั่นอยู่ในกรอบของพุทธศาสนาอย่างชัดเจน เช่น ความเชื่อเรื่องบุญ-กรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว รักสันโดษ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสะท้อนให้เห็นธรรมชาติหรือธาตุแท้ของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ แนวคิดเกี่ยวกับสังคมให้ความสำคัญกับการต่อต้านความเจริญทางวัตถุ รายงานความทุกข์ยากของผู้นอนในเมือง ชนบท แต่ก็มีเพียงจำนวนน้อย และขาดความหนักแน่นและการชี้แนะแนวทางเพื่อแก้ปัญหา ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง เน้นความรู้สึกรักชาติแบบชาตินิยมสอดคล้องกับนโยบาย "สร้างชาติ" ของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องสั้นเกี่ยวกับการปฏิวัติ ๒๔๗๕ มีน้อยมาก และที่มีอยู่ก็เน้นความหมายของรัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพในเชิงอุดมคติ เสียมาก

ส่วนกลวิธีการแสดงแนวคิดในเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๔ นี้ พบว่ามีการใช้ทั้งวิธีเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องและผ่านผู้เขียนโดยตรง หรือผ่านตัวละคร วิธีการดังกล่าวเกื้อหนุนและส่งเสริมกันให้ผู้เขียนแสดงแนวคิดได้เด่นชัดขึ้น อย่างไรก็ตาม แต่ละวิธีการก็มีลักษณะพิเศษต่าง ๆ กันดังนี้คือ การเสนอแนวคิดของนักเขียนโดยผ่านโครงเรื่อง มักเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ เป็นขั้นตอน เด่นชัดและมีเอกภาพและความเป็นไปได้ ส่วนการเสนอแนวคิดผ่านผู้เขียนโดยตรงทำให้การเสนอแนวคิดเป็นไปอย่างแจ่มชัดในขณะเดียวกันก็ค่อนข้างเปิดเผย และตรงไปตรงมา ส่วนการเสนอแนวคิดผ่านตัวละคร: ส่วนใหญ่มีการเสนอแนวคิดอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เปิดเผยหรือชัดเจนเท่ากับการเสนอแนวคิดผ่านผู้เขียนโดยตรง วิธีการแสดงแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปว่า กลวิธีการแสดงแนวคิดในเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดเป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิดได้หลังจากอ่านเรื่องสั้นจบโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก ซึ่งข้อนี้เองอาจกล่าวได้ว่า เรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดดังกล่าวยังขาดความลึกซึ้ง ความซับซ้อน เรื่องสั้นแต่ละเรื่องถูกนำเสนอจากแง่มุมของผู้เล่า ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เขียนโดยตรง และผู้เล่าซึ่งเล่าเรื่องจากแง่มุมของตัวละครในเรื่อง

โดยที่การนำเสนอดังกล่าวมักจะแสดงให้เห็นความคิดเห็นของผู้เขียนและตัวละครเกือบตลอดทั้งเรื่อง จึงอาจกล่าวได้ว่าเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิด ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๔ นิยมการเล่าเรื่องแบบอัตนัย (subjective) มากกว่าแบบปรนัย (objective) อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่ากลวิธีการเสนอแนวคิดโดยผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตัวละคร เป็นกลวิธีการแสดงแนวคิดที่น่าสนใจที่สุดของเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๔

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กล่าวถึง เฉพาะแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิด ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๔ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วยังมีเรื่องสั้นไทยอีกหลายกลุ่มที่น่าสนใจ คือ กลุ่มเรื่องสั้นประเภทมุ่งเสนอโครงเรื่อง ตัวละคร และบรรยากาศ จึงใคร่ขอเสนอแนะว่า น่าจะมีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องสั้นไทยกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อจะช่วยให้ทราบลักษณะเด่นของเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๔ ชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ ควรจะมีการศึกษาเรื่องสั้นไทยต่อจาก พ.ศ. ๒๔๘๔ สืบต่อมาด้วย เพื่อจะได้มองเห็นพัฒนาการของเรื่องสั้นไทยได้อย่างต่อเนื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย